

STUDIEGIDS BBL 2018-2019

Lentiz | MBO LIFE College
Bezoekadres
Parallelweg 401
3112 NA Schiedam

t (010) 473 53 77

lifecollege@lentiz.nl
www.lifecollege.nl

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de samenstelling van de studiegids kan het voorkomen dat er (druk)fouten en onvolledigheden in de informatie zitten. Lentiz onderwijsgroep accepteert geen aansprakelijkheid voor deze onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze studiegids kunnen geen rechten worden ontleend.

VOORWOORD

Voor wie is deze studiegids?

Deze studiegids is voor alle deelnemers die ingeschreven zijn voor een opleiding aan de Lentiz onderwijsgroep. Voor het onderwijs gelden een aantal specifieke regels. Welke dit zijn en hoe we daar mee omgaan hebben we beschreven in deze studiegids.

In deze studiegids krijg je verder alle informatie die voor jou als deelnemer van de Lentiz onderwijsgroep belangrijk is. De studiegids bestaat uit een centraal deel en een locatiedeel. We raden je aan de studiegids goed door te nemen, zodat je op de hoogte bent van de inhoud en opbouw van je opleiding.

In de loop van een schooljaar kunnen gegevens soms veranderen. Daarom staat de meest actuele informatie in de digitale studiegids die je kunt vinden op de internetpagina van de school: www.lentiz.nl.

Locatiedeel

Het locatiedeel – de naam zegt het al – gaat over de school waar jij onderwijs volgt. In dit deel vind je informatie over de school waar je studeert en over de opleiding die je volgt. Informatie die bij uitreiking van de studiegids nog niet bekend is, zoals de onderwijs- en examenplanning, wordt op een later tijdstip uitgereikt.

Centraal deel

In het centrale deel van de studiegids vind je informatie die voor alle mbo-locaties en -opleidingen van Lentiz van toepassing is. Het centrale deel bestaat uit een stuk algemene informatie en het deelnemersstatuut. In het deelnemersstatuut zijn de rechten en plichten van de deelnemers van de mbo's van Lentiz opgenomen.

LENTIZ ONDERWIJSGROEP

Visie

Lentiz onderwijsgroep is actief, innovatief en in ontwikkeling. Er zit dynamiek in ons doen en laten en in het woord Lentiz. Dit zie je terug in ons onderwijs en in onze plannen.

Lentiz onderwijsgroep is geworteld in de regio, de kenmerken van de regio vind je terug in het onderwijs van Lentiz. Het succes van de Lentiz onderwijsgroep en de scholen wordt uiteindelijk bepaald door de wijze waarop de leerling zijn of haar weg vindt in de wereld. En daarvoor moeten we de wereld om ons heen voor de leerlingen centraal stellen.

*Lentiz onderwijsgroep,
Geworteld in de regio,
Groeit, bloeit en draagt vrucht,
Verbindt werelden,
Vormt, ontplooit en ontwikkelt jonge mensen,
In een constante beweging,
Brenkt medewerkers en leerlingen tot wasdom,
Inspireert tot excelleren,
En daaraan voorbij.*

Missie

Lentiz wil allereerst een onderwijsorganisatie zijn die leerlingen uitdagend en goed onderwijs aanbiedt, daarnaast willen we een professionele en aantrekkelijke werkgever zijn. Om die ambitie te verwezenlijken, bewegen we ons altijd op het snijvlak van drie uitgangspunten:

- Werelden verbinden
- Relevant zijn
- Verwachtingen overtreffen

Lentiz **verbindt werelden**, als spil tussen onderwijs, overheden, organisaties en ondernemingen in onze regio. Als kennispartner voor initiatieven van regionale partners in internationaal verband. En als intermediair tussen belevingswereld van onze leerlingen en de professionele wereld waarin zij na hun opleiding terechtkomen.

Door die wisselwerking met onze omgeving kunnen wij inspelen op de ontwikkelingen in onze dynamische regio. Maar interactie is altijd tweerichtingsverkeer. Dat betekent dat onze leerlingen, ouders, medewerkers en partners bepaalde verwachtingen hebben van ons onderwijs. Lentiz zet in op het **overtreffen van verwachtingen**, door zelf het voortouw te nemen in samenwerkingen, projecten en onderwijskundige vernieuwingen.

Die leidende rol maakt Lentiz **relevant**: niet alleen voor onze partners, voor wie we die arbeidskrachten opleiden waaraan zij behoefte hebben. Maar ook voor onze leerlingen die een opleiding krijgen die past bij hun passie en talenten, bij hun toekomst in het vervolgonderwijs en daarna in de actuele beroepspraktijk. Tot slot zijn we relevant voor de regio als geheel, doordat we een bijdrage leveren aan een bloeiend maatschappelijk klimaat.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Lentiz onderwijsgroep.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Locatiedeel – A – Lentiz MBO LIFE College.....	5
A1 - Organisatie van de afdeling	5
A 1.1 Locatie.....	5
A 1.2 Coördinatie en taakverdeling	5
A 1.3 Personeel	5
A 1.4 Procedures en regels	6
A2 – Zorg	8
A 2.1 Intake	8
A 2.2 Deelnemerszorg	8
A 2.3 Praktijkleren.....	8
A3 – Financiën	9
A 3.1 Kosten voor de BBL.....	9
A4 – Het opleidingsprofiel.....	10
A 4.1 Het karakter van Lentiz LIFE College MBO-BBL.....	10
A5 - Opleidingsplan en examenprogramma	11
Bijlagen.....	12
Centraal deel – B.....	13
B1 - Algemene informatie	13
B 1.1 Lentiz MBO, onderdeel van de Lentiz onderwijsgroep	13
B 1.2 Belangrijke adressen en telefoonnummers	13
B2 - Organisatie en regelingen	16
B 2.1 Onderwijs- en Examenregeling (OER) en de studiegids.....	16
B 2.2 Toelatingseisen, vrijstellingen en toelatingsprocedure	16
B 2.3 Onderwijsovereenkomst en Praktijkovereenkomst	17
B 2.4 Studiefinanciering en tegemoetkoming studiekosten	17
B 2.5 Urennorm.....	17
B 2.6 Wettelijk les- en cursusgeld	18
B 2.7 Rechten en plichten	18
B 2.8 Verzekeringen	19
B 2.9 Vakantieregeling	19
B 2.10 Examinering	19
B3 – Opbouw van het onderwijs	20
B 3.1 Opleidingsniveaus	20
B 3.2 Twee leerwegen - BOL en BBL	20
B 3.3 Opbouw van een opleiding	21
B 3.4 Begrippen.....	22
B 3.5 Studieduur	27

LOCATIEDEEL – A – LENTIZ | MBO LIFE COLLEGE

In deel B van deze studiegids is informatie over de afdeling/opleiding opgenomen waarvoor jij je hebt ingeschreven en het onderwijs volgt.

A1 - ORGANISATIE VAN DE AFDELING

A 1.1 Locatie

Lentiz | LIFE College MBO-BBL
Parallelweg 401
3112 NA Schiedam
Tel 010-4735377
info@lifecollege.nl

A 1.2 Coördinatie en taakverdeling

Het opleidingsteam van Lentiz | MBO LIFE College bestaat uit een directieteam, studieleider en docenten (soms met coördinerende taken) en onderwijsondersteunend personeel.

Het directieteam

- mevrouw A.J. de Graaf, directeur
De directeur is eindverantwoordelijk voor alle opleidingen binnen het vmbo en mbo.
- mevrouw H. Sanches, teamleider
De teamleider is verantwoordelijk voor de mbo-opleidingen

Studieleider

- mevrouw N. Goes
De studieleider BBL is verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van alle aspecten die te maken hebben met het onderwijsprogramma.

De opleidingssubcommissie uitvoering examentaken

- Mevrouw J. Groenewegen (examensecretaris)
De subcommissie uitvoering examentaken bestaat uit de teamleider, de studieleider BBL, -BOL en – New LIFE, de coördinator van het Examenbureau mbo en de examensecretaris. De examensecretaris is het aanspreekpunt.

Groepsdocent

De groepsdocent zorgt voor de directe begeleiding van de studenten op het gebied van studievoortgang (resultaten, afspraken, ouderavonden). Daarnaast zorgt de groepsdocent voor de planning en begeleiding van buitenschoolse activiteiten.

Vertrouwenspersonen

Als er zaken zijn waarmee je niet bij je mentor terecht kan dan kunnen deze bij de vertrouwenspersoon worden gemeld.

- mw. L. Balaguer Rodriguez (lbalaguerrodriguez@lentiz.nl)
- dhr. S. Lensselink (slensselink@lentiz.nl)

A 1.3 Personeel

Mevrouw S. van den Bergh	Docent	svdbergh@lentiz.nl
De heer W. Bor	Docent	wbor@lentiz.nl
Mevrouw H. Sanches	Teamleider	hsanches@lentiz.nl
Mevrouw N. Goes	Studieleider	ngoes@lentiz.nl
Mevrouw A.J. De Graaf	Directeur	rdgraaf@lentiz.nl
Mevrouw J. Groenewegen	Opleidings-examensecretaris	jgroenewegen@lentiz.nl

Mw. F. Güdük	Docent	fgüdük@lentiz.nl
De heer P. Houtsma	Docent	phoutsma@lentiz.nl
Mevrouw S. Janki	Administratief medewerker	sjanki@lentiz.nl
De heer M. Maas	Docent	mmaas03@lentiz.nl
Mevrouw G. de Raat	Docent	gdraat@lentiz.nl
Mevrouw T. Remeeus	Administratief medewerker	tremeeus@lentiz.nl
Mevrouw M. Tacken	Docent	mtacken@lentiz.nl

A 1.4 Procedures en regels

A 1.4.1 Absentieregeling

We verwachten van je dat je je lessen bijwoont en dat je op tijd aanwezig bent. De aanwezigheid in de les is dan ook verplicht. De deelnemer doet er dan ook alles aan om op tijd en aanwezig te zijn.

Als je onmogelijk aanwezig kan zijn, meld je dat ruim van tevoren bij de docent.

In Artikel 7 van het Deelnemersstatuut staan de maatregelen en gevolgen van absentie uitvoerig beschreven.

A 1.4.2 Onderwijs, examinering en diplomering

Onderwijs

In overleg met het bedrijf waar je werkt, worden afspraken gemaakt over de planning en inhoud van het onderwijsprogramma. Deze planning wordt aan het begin van het cursusjaar aan de deelnemer verstrekt. Zo weet je ruim van tevoren wanneer je les hebt en wat er globaal aan bod komt in het programma.

Beroepspraktijkvorming

De lessen staan niet los van je werk. Je volgt lessen om je talenten verder te ontwikkelen, zodat je die in je beroep kunt laten zien. Beroepspraktijkvorming (BPV) vormt een groot onderdeel van de totale opleiding. Beroepspraktijkvorming betekent dat je oefent met de praktijk van het beroep waarvoor je bent opgeleid. Tijdens de BPV voer je meestal je dagelijkse werkzaamheden uit op het bedrijf waar je werkt. Daarnaast worden opdrachten uitgevoerd, onder begeleiding van de praktijkopleider vanuit het bedrijf.

Bij de start van de opleiding moet er een praktijkovereenkomst (POK) worden afgesloten tussen jou, het bedrijf waar je werkt en Lentiz | LIFE College MBO-BBL. De praktijkovereenkomst is voor jou het bewijs dat er BPV gevolgd mag worden en dat het contract rechtsgeldig is. Bovendien wordt de overeenkomst ook getoetst aan het bedrijvenregister van SBB, om te bevestigen dat de BPV plaatsvindt bij een geaccrediteerd leerbedrijf.

Examinering

De examenonderdelen staan beschreven in het examenprogramma (zie hoofdstuk B5). De groepsdocent licht het examenprogramma bij de start van de opleiding toe.

Uitgangspunten:

- Om deel te kunnen nemen aan een beroepsproeve moet voldaan zijn aan de eisen vastgelegd in het voorwaardendossier van deze proeve.
- De datum van de beroepsproeve dient uiterlijk 1 week voor afname aan jou kenbaar te worden gemaakt.
- Herkansen van een beroepsproeve wordt in overleg met het bedrijf gepland. Het aantal herkansingsmogelijkheden voor een beroepsproeve is beperkt. Een proeve mag maximaal 2 keer worden gedaan. Meestal worden aanvullende eisen aan je gesteld als je voor een proeve bent gezakt en op wil gaan voor een herkansing.
- Alleen indien een beroepsproeve door een geldige reden wordt gemist (lees: je moet je met opgaaf van reden hebben afgemeld bij de docent) kan een extra mogelijkheid worden verkregen. Je moet hiervoor een schriftelijke aanvraag indienen bij de subcommissie uitvoering examentaken. De subcommissie uitvoering examentaken beoordeelt de geldigheid van de reden. Als je je niet hebt afgemeld of de reden niet geldig is verklaard, dan heb je een mogelijkheid voorbij laten gaan.
- Voor en tijdens de afname van een beroepsproeve geldt een aantal regels. Deze zijn beschreven in het examenreglement van de Lentiz onderwijsgroep.
- Bij elke beroepsproeve moet je de beoordeling ondertekenen.

- Het resultaat van de uitgevoerde beroepsproeve moet **uiterlijk 10 schooldagen** na de datum waarop deze heeft plaatsgevonden aan jou bekend zijn gemaakt.
- Gedurende 6 maanden (ingående na het bekend worden van de uitslag van de betreffende beroepsproeve) heb je het recht om de beoordeling in te zien. Werkstukken kunnen 6 maanden na de uitslag worden opgehaald. Een kopie en/of de beoordelingsstaat blijft eigendom van de school.
- Tegen de uitslag van een beroepsproeve en tegen maatregelen betreffende onregelmatigheden kan bezwaar worden aangetekend. Bezwaar moet binnen 5 schooldagen bij de secretaris van de subcommissie uitvoering examentaken, mevrouw J. Groenewegen, worden ingediend.
- Ten aanzien van specifieke doelgroepen en gehandicapten kan de subcommissie uitvoering examentaken toestaan dat de beroepsproeve in afwijkende vorm wordt afgenomen. De afwijkende proeve mag qua niveau en doelstelling niet anders zijn dan de beoogde doelstelling en het niveau van de oorspronkelijke beroepsproeve.
- Naast de beroepsproeven worden ook eventuele vaardigheidsexamens, werkprocesexamens, kennisexamens en de verschillende onderdelen van Nederlands en rekenen en eventueel een moderne vreemde taal geëxamineerd.
- Om deel te kunnen nemen aan een examenonderdeel moet voldaan worden aan de eisen die aan het portfolio van het betreffende onderdeel zijn gesteld. Het portfolio is een verzameling van tijdens het onderwijs behaalde bewijsstukken van de kennis en vaardigheden die je hebt opgedaan.
- Op verzoek kan voor bepaalde onderdelen van het onderwijsprogramma of het examenprogramma vrijstelling worden verleend op basis van vooropleiding, kennis of ervaring. Vrijstelling dient te worden aangevraagd bij de afdelingssecretaris van de subcommissie uitvoering examentaken, mevrouw J. Groenewegen.
- De directie kan maatregelen treffen als je onregelmatigheden pleegt. Onregelmatigheden zijn bijvoorbeeld: het niet opvolgen van instructies van de assessor, het gebruik van niet-toegestane hulpmiddelen, het niet verschijnen of niet deelnemen zonder opgave van geldige reden, het niet op tijd inleveren van opdrachten, werkstukken en verslagen zonder dat daarvoor een geldige reden bestaat. Maatregelen die kunnen worden genomen zijn: ongeldig verklaring van de uitslag van de betreffende beroepsproeve door geen beoordeling voor betreffende proeve te geven, of uitsluiting van verdere deelname aan de proeve.
- In geval van omstandigheden waarin het reglement niet voorziet, beslist de subcommissie uitvoering examentaken mbo, zo nodig in samenspraak met het bevoegd gezag.

Diplomering

Je kunt het diploma behalen als het voorgeschreven leertraject met succes is gevolgd. Bewijsstukken van dit leertraject worden verzameld in een portfolio. Je komt in aanmerking voor diplomering als voldaan is aan de beroepspraktijkvorming, de eisen voor taal, rekenen en loopbaan en burgerschap en keuzedelen en als alle beroepsproeven, werkprocesexamens, vaardigheidsexamens en/of kennisexamens behorende bij het leertraject zijn behaald.

A2 – ZORG

A 2.1 Intake

Voordat je aan een opleiding van Lentiz | LIFE College MBO-BBL begint, wil je zelf natuurlijk meer te weten komen over de school. Daarnaast willen wij als school meer te weten komen over jou. We willen bijvoorbeeld graag weten waarom je aan deze opleiding wil beginnen, vaststellen welk niveau het beste bij je past, etc. Om al deze dingen te weten te komen, wordt met alle ingeschreven deelnemers een intakegesprek gehouden. Deze informatie hebben we nodig om je tijdens je opleiding zo goed mogelijk te kunnen begeleiden en ondersteunen.

A 2.2 Deelnemerszorg

Studie- en deelnemersbegeleiding

Studie- en deelnemersbegeleiding zijn een onlosmakelijk onderdeel van het opleiden. Dat betekent dat alle docenten daarin de eerste taak hebben. Als je moeilijkheden hebt met studeren of met andere zaken die je schoolprestaties beïnvloeden, dan kan je de groepsdocent aanspreken. De groepsdocent zal regelmatig de studievoortgang met jou bespreken. Daarnaast zal de studievoortgang regelmatig onderwerp van gesprek zijn tussen de school en het bedrijf, en tussen de studieleider en de groepsdocent.

Van de docenten en de school mag je verwachten dat:

- ze zich optimaal inzetten voor jou en het onderwijs,
- er alles aan gedaan wordt lesuitval tot een minimum te beperken,
- er een goede schoolorganisatie is,
- er (wederzijds) een respectvolle behandeling is van studenten en leerkrachten,
- er goede toetsen zijn die op tijd nagekeken worden.

De docenten en de opleiding verwachten van jou dat:

- je je inzet tijdens de lessen,
- je interesse toont voor de leerinhouden,
- je actief deelneemt aan het onderwijs,
- je de schoolregels naleeft,
- je 100% aanwezig bent,
- je initiatief neemt om op de hoogte te blijven van verstrekte informatie en dat je het vraagt als je iets niet weet of begrijpt

A 2.3 Praktijkleren

Indien mogelijk wordt door middel van excursies een blik achter de schermen gegeven bij bedrijven. De bedrijven die bezocht worden, zijn zoveel mogelijk gezocht bij de relevantie van lessen.

A3 – FINANCIËN

In A2.4 en A2.6 staat beschreven welke wettelijke financiële plichten en rechten zijn verbonden aan het volgen van een opleiding. Hieronder volgen locatie-specifieke kosten.

A 3.1 Kosten voor de BBL

De kosten voor een BBL-opleiding zijn als volgt in euro's:

	niveau 1	niveau 2	niveau 3	niveau 4
cursusgelden per jaar*	€ 240,-	€ 240,-	€ 582,-	€ 582,-

* De cursusgelden worden jaarlijks vastgesteld door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Daarnaast wordt een bedrag in rekening gebracht voor leermiddelen en administratie- en ontwikkelingskosten.

A4 – HET OPLEIDINGSPROFIEL

A 4.1 Het karakter van Lentiz | LIFE College MBO-BBL

De wijze waarop Lentiz | LIFE College MBO-BBL zichzelf en het onderwijs vorm wil geven kenmerkt zich als volgt:

- vernieuwend
- idealistisch
- uitdagend
- daadkrachtig

Naast deze bovenstaande items dragen we een missie uit waarvan het belangrijkste punt is:

Het Lentiz | LIFE College MBO-BBL draagt er zorg voor dat iedere deelnemer de school met een passende kwalificatie verlaat. Dat betekent dat wij je graag begeleiden op weg naar jouw diploma en jouw toekomst.

LIFE College is anders dan alle andere scholen. Er is niet alleen aandacht voor kennis, maar ook voor sociale- en houdingsaspecten. Bij de invulling en uitvoering van de onderwijsprogramma's willen we wat meer meegeven dan alleen de inhoudelijke aspecten voor het beroepenveld. We willen graag dat je goed in je vel zit. We leren je dan ook om je bewust te worden van je eigen talenten. Natuurlijk leer je ook hoe je die talenten in jouw beroep kunt inzetten.

Inhoudelijke aspecten (over de volle breedte van het beroepenveld)

- technologische kennis/vakkennis,
- beroepsvaardigheden/basisvaardigheden,
- relevante IT-kennis,
- talenkennis,
- rekenkennis,
- kennis op het gebied van loopbaan en burgerschap.

Houdingsaspecten

- een positief beeld van jezelf en je mogelijkheden.
- een goed beeld van het beroep.
- zelfbewustheid: je weet wie je bent en wat je kan, hoe anderen op jou reageren.
- acceptatie van anderen en andere waarden en normen, je discrimineert niet.
- een positieve houding over leren, leergierig.
- je kenmerkt jezelf in termen van bewust, mentaliteit, kwaliteitsbewustzijn, verantwoordelijkheidsgevoel ten aanzien van: milieu, kwaliteit, veiligheid, Arbo en hygiëne.

Sociale aspecten

- beslisvaardigheden.
- leervaardigheden.
- inspelen op veranderende situaties.
- in teams werken, onder andere:
  - gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen,
  - inzicht kunnen krijgen in elkaars sterke en zwakke kanten,
  - elkaar kunnen en willen aanspreken,
  - feedback geven en feedback ontvangen,
  - een werkplanning kunnen maken,
  - overleg kunnen voeren.

A 4.2 De opleidingen

In de beroepsbegeleidende leerweg werk je op het bedrijf. In deze tijd (BPV) ben je ook bezig met praktijkopdrachten om je voor te bereiden op de beroepsproeve. Je wordt daarbij begeleid door een praktijkopleider vanuit het bedrijf. Eén dag of 2 dagdelen in de week volg je theorielessen. Deze theorielessen worden afhankelijk van de groep op een nader vast te stellen locatie verzorgd.

A5 - OPLEIDINGSPLAN EN EXAMENPROGRAMMA

In het examenprogramma en opleidingsplan is per kwalificatieprofiel weergegeven waaraan de onderwijstijd wordt besteed. Je vindt hierin onder andere terug hoeveel tijd wordt besteed aan beroepspraktijkvorming (bpv). In het examenprogramma en opleidingsplan is weergegeven uit welke beroepsproeven en AVO-examens de examinering bestaat en welke kerntaken en werkprocessen er per proeve worden getoetst. In het voorwaardendossier, dat gedurende de opleiding wordt uitgedeeld, staat aan welke eisen je minimaal moet voldoen om op te mogen gaan voor een examen.

Examenprogramma's en opleidingsplannen zijn ook opgenomen in de OER (Onderwijs en Examen Regeling). Deze examenprogramma's en opleidingsplannen zijn gebaseerd op de exameneisen die staan benoemd in het voor de opleiding geldende kwalificatiedossier. In de examenprogramma's en opleidingsplannen heeft de Lentiz onderwijsgroep de gegevens uit de vastgestelde kwalificatiedossiers opgenomen. Als er zich gedurende het schooljaar nog wijzigingen in de exameneisen voordoen, zal dit door een addendum op de studiegids aan de deelnemers gecommuniceerd worden.

Kijk voor de examenprogramma's en opleidingsplannen van de opleidingen van cohort 2018-2019 van LIFE College op: <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

BIJLAGEN

Klik op de verschillende onderdelen om naar de bijlage te gaan.

- [Lentiz verzekeringen mbo](#)
- [Taaleisen volgens het Common European Framework](#)
- [Klachtenregeling](#)
- [Opleidingsplan per opleiding](#)
- [Deelnemersstatuut van Lentiz onderwijsgroep, mbo](#)
- [OER 2018 - 2019](#)

CENTRAAL DEEL – B

B1 - ALGEMENE INFORMATIE

B 1.1 Lentiz MBO, onderdeel van de Lentiz onderwijsgroep

Bevoegd gezag

De Lentiz onderwijsgroep bestaande uit de Lentiz mbo's en de VO-instellingen van de Lentiz onderwijsgroep hebben één stichtingsbestuur dat optreedt als bevoegd gezag voor beide afdelingen. Dit stichtingsbestuur functioneert volgens het Raad van Toezicht model.

Raad van Bestuur

Het dagelijks bestuur van de Stichting is opgedragen aan de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur bestaat uit de heer G. Kant, tevens voorzitter en de heer R. van Dam, lid.

Het bezoekadres van de Raad van Bestuur is:

Schiedamsedijk 114
Vlaardingen

Het postadres van de Raad van Bestuur is:

Postbus 3040
3130 CA Vlaardingen
www.lentiz.nl

Grondslag van de Lentiz onderwijsgroep

De Lentiz onderwijsgroep is inhoudelijk een samenwerkingsstichting en heeft als grondslag de algemeen bijzondere richting in het onderwijs, waarbij de kenmerken van interconfessioneel onderwijs worden gewaarborgd en ruimte wordt geboden aan het karakter van openbaar onderwijs. De mbo-scholen van Lentiz zijn algemeen bijzondere scholen.

Bij haar activiteiten gaat de Lentiz onderwijsgroep uit van de gelijkwaardigheid van mensen. Bij de toelating van deelnemers en de benoeming van personeel wordt geen verschil gemaakt naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht of leeftijd.

Het onderwijs wordt gegeven overeenkomstig de normen en waarden die in de Nederlandse samenleving worden erkend.

B 1.2 Belangrijke adressen en telefoonnummers

De Lentiz onderwijsgroep biedt mbo aan op de volgende zes locaties:

Lentiz | MBO Westland

Europa 1
2672 ZX Naaldwijk
Tel. 0174 - 513321
Directeur: mw. A. de Gier

Lentiz | MBO Maasland

Commandeurskade 22
3155 AD Maasland
Tel. 010 – 5910499
Directeur: dhr. A. Reijm

Lentiz | MBO LIFE College
Parallelweg 401
3112 NA Schiedam
Tel. 010-4735377
Directeur mw. A.J. de Graaf

Opleidingsnaam	Dossier	Kwalificatie	Crebocode
Entree Logistiek	Entree	Assistent logistiek	25259
Entree Handel & Ondernemen	Entree	Assistent verkoop/retail	25261
Logistiek medewerker	Agro productie, handel en technologie	Medewerker agrohandel en logistiek	25430
Food	Voeding	Medewerker voeding en technologie	25460
Catering	Voeding	Medewerker voeding en technologie	25460
Food	Voeding	Vakbekwaam medewerker voeding en technologie	25461
Food	Voeding	Vakexpert voeding en technologie	25463
Food & lifestyle	Voeding	Vakexpert voeding en voorlichting	25464
Inspecteur leefomgeving	Milieu-onderzoek en -inspectie	Milieu-inspecteur	25458
Handel & Ondernemen	Verkoop	Verkoper	25503
Handel & Ondernemen	Advies en leiding in de verkoop	Verkoopspecialist groene detailhandel	25501
Handel & Ondernemen	Management retail	Manager retail	25502
Medewerker voeding en technologie (BBL)	Voeding	Medewerker voeding en technologie	25460
Vakbekwaam medewerker voeding en technologie (BBL)	Voeding	Vakbekwaam medewerker voeding en technologie	25461
Vakexpert voeding en technologie (BBL)	Voeding	Vakexpert voeding en technologie	25463

Lentiz | MBO Oostland
Wilgenlei 2b
2665 KN Bleiswijk
Tel. 010- 5212822
Directeur dhr. C. de Jong

Lentiz | MBO Barendrecht
Dierensteinweg 2
2991 XJ BARENDRECHT
Directeur dhr. A. Krielaart

Lentiz | MBO Middelharnis
Groene Zoom 113
3245 CH Sommelsdijk
T 0187 – 485444
Directeur dhr. E. van Dijk

Klachtencommissie

T.a.v. de ambtelijk secretaris
Postbus 3040
3130 CA Vlaardingen

Commissie van beroep examens

T.a.v. de ambtelijk secretaris
Postbus 3040
3130 CA Vlaardingen

Inspectie van het onderwijs

De onderwijsinspectie houdt toezicht op het onderwijs. De mbo-opleidingen vallen onder het toezicht van het inspectieteam BVE.

De inspectie is bereiken via:

Het contactformulier op de website: www.onderwijsinspectie.nl

t 1400 (telefoonnummer voor vragen aan de rijksoverheid)

t 088 - 669 6000 (voor direct contact met de inspectie)

Vertrouwensinspecteur

e-mail: vertrouwensinspecteurs@owinsp.nl

t 0900-1113111

Adresgegevens zijn opvraagbaar per e-mail. Meer informatie op www.onderwijsinspectie.nl .

B2 - ORGANISATIE EN REGELINGEN

B 2.1 Onderwijs- en Examenregeling (OER) en de studiegids

Wat is het verband tussen deze studiegids en de OER?

De OER en de studiegids horen bij elkaar. Samen geven de OER en de studiegids een compleet overzicht van de inhoud en inrichting van het onderwijs en de examens voor alle mbo-opleidingen van de Lentiz onderwijsgroep. Beide documenten geven je informatie over de school, de opleiding en alle andere informatie die je tijdens je studie nodig kunt hebben. De OER moet aan de wettelijke eisen voldoen. Je vindt beide documenten op www.lentiz.nl

Wat staat in de OER en wat in de studiegids?

OER

In de OER worden de onderwijs- en examenplannen van alle opleidingen vastgelegd. De OER wordt opgesteld aan de hand van de in de wet geformuleerde eisen. In het document worden de verschillende regelingen, structuren, plannings en procedures vastgelegd. De OER is de basis voor het opstellen van de Onderwijsovereenkomst (OOK) tussen jou en de school. De OER HKS 2018-2019 staat voor iedereen ter inzage gepubliceerd op: <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

De OER biedt bij aanvang van het schooljaar aan de (toekomstige) deelnemer een goed beeld van de inhoud en inrichting van het onderwijs en de examens. Door het officiële karakter van de OER, is dat document lastig om te lezen en te begrijpen. Daarom is er voor dagelijks en praktisch gebruik een studiegids.

Studiegids

In de studiegids staat op eenvoudige en toegankelijke wijze alle informatie die je nodig kunt hebben tijdens de opleiding. In de studiegids vind je ook de informatie over de opleiding die jij volgt. De studiegids wordt gepubliceerd op de website van je school.

B 2.2 Toelatingseisen, vrijstellingen en toelatingsprocedure

Toelatingseisen

Deelnemers van elke geloofsovertuiging kunnen toegelaten worden tot een opleiding van de Lentiz onderwijsgroep, zolang zij de grondslag en de doelstellingen van de school respecteren. De doorstroomrechten van deelnemers voor de verschillende leertrajecten zijn wettelijk bepaald. De onderwijsinstelling hanteert de wettelijke criteria voor de toelating. Deze zijn te vinden in de OER-bijlage 'Toelatingseisen mbo deelnemers en richtlijnen doorstromen IHKS' op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

Formele eisen ten aanzien van de leerplicht en kwalificatieplicht

De leerplicht houdt in dat kinderen verplicht naar school moeten. Vanaf het moment dat een kind 5 jaar is tot het einde van het schooljaar waarin het kind 16 jaar wordt, is het op grond van de Leerplichtwet verplicht naar school te gaan (leerplichtig). Een deelnemer is tot het schooljaar volgende op het moment van 16 worden volledig leerplichtig en dient dus voltijds dagonderwijs te volgen. Pas het schooljaar volgende op het moment waarop een deelnemer 16 is geworden, is hij kwalificatie-plichtig. De kwalificatieplicht verplicht een deelnemer onderwijs te volgen totdat hij/zij 18 jaar wordt of een startkwalificatie heeft gehaald. Een startkwalificatie is een diploma op havo-, vwo- of mbo-2 niveau. Tijdens de kwalificatieplicht gaat de deelnemer elke dag naar school of kiest hij/zij voor de combinatie van leren en werken (BBL). Vanaf het moment dat een deelnemer kwalificatie-plichtig is kan een deelnemer toegelaten worden tot een BBL-leertraject of een deeltijd BOL-leertraject (voor uitleg over BOL en BBL zie paragraaf A3.2). Voor meer informatie over de leerplicht en kwalificatieplicht kijk je op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht>.

Stappen in een toelatingsprocedure

Zie "[Procedure aanmelding en toelating](#)" bij de OER.

B 2.3 Onderwijsovereenkomst en Praktijkovereenkomst

Onderwijsovereenkomst

De onderwijsovereenkomst (OOK) is een overeenkomst tussen jou (de deelnemer) en de school. De overeenkomst wordt gesloten voor de duur van de opleiding of voor het deel van de opleiding waarop jouw inschrijving betrekking heeft. De overeenkomst bevat de rechten en plichten van jou (de deelnemer) en van de school.

De OOK wordt aan het begin van de opleiding afgesloten en ondertekend. In de bijlagen bij de OOK worden afspraken vastgelegd met betrekking tot extra ondersteuning van jou (de deelnemer) tijdens je opleiding en over de totstandkoming van een bindend studieadvies voor deelnemers in de entree-opleiding. De OOK is geldig voor de in de overeenkomst afgesproken opleiding. Het model van de OOK is als bijlage bij de OER gepubliceerd op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

Praktijkovereenkomst

Over de beroepspraktijkvorming (onderwijs in de praktijk van het beroep) worden afspraken gemaakt in een praktijkovereenkomst (POK). Deze overeenkomst regelt de rechten en plichten van alle betrokken partijen (deelnemer, school, BPV-bedrijf).

De POK wordt gesloten tussen de school, de deelnemer en het bedrijf dat de beroepspraktijkvorming verzorgt. Voor internationale beroepspraktijkvorming (BPV) zijn tevens een Engelstalige, een Duitstalige en een Franstalige POK beschikbaar. Het model van de POK is als bijlage bij de OER gepubliceerd op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

Toelichting BOL-opleiding

In de BOL worden voor een deelnemer tijdens de opleiding in de regel meerdere praktijkovereenkomsten voor relatief korte periodes aangegaan met meerdere bedrijven ten behoeve van het leren in de beroepspraktijk (BPV).

Toelichting BBL-opleiding

In de BBL bestaat er vanaf het begin van de opleiding een arbeidsovereenkomst (van minimaal 20 uur) tussen één deelnemer en één werkgever (in een voor de opleiding relevante sector) voor de duur van de opleiding ten behoeve van het leren vanuit de beroepspraktijk in de beroepspraktijkvorming.

B 2.4 Studiefinanciering en tegemoetkoming studiekosten

Om in aanmerking te komen voor studiefinanciering moet een deelnemer voldoen aan bepaalde voorwaarden. Er zijn voorwaarden met betrekking tot leeftijd, onderwijsinstellingsoort en nationaliteit. Voor de meest actuele informatie over studiefinanciering verwijzen wij graag naar de website van de Dienst Uitvoering Onderwijs <https://duo.nl/particulieren/mbo-er/studiefinanciering/weten-hoe-het-werkt.asp>.

B 2.5 Urennorm

Als mbo-deelnemer heb je recht op een minimum aantal lessen. Onderwijsinstellingen moeten aan deze urennorm voldoen. De verplichte onderwijstijd wordt berekend in klokuren (60 minuten). Maar de onderwijsinstelling bepaalt zelf hoeveel minuten een les duurt. Je hebt alleen recht op studiefinanciering wanneer je opleiding voldoet aan de urennorm.

Urennorm BOL

Vanaf 1 augustus 2014 gelden de volgende urennormen voor de beroeps-opleidende leerweg (BOL):

BOL opleidingen	Onderwijsuren	BPV	Totaal
Entreeopleiding	600	Geen minimum	1.000
1-jarige opleiding	700	250	1.000
2-jarige opleiding	1.250	450	2.000
3-jarige opleiding	1.800	900	3.000
4-jarige opleiding	2.350	1.350	4.000

De urennormen voor de BOL gelden niet per studiejaar, maar voor de totale studie. Er zijn aparte normen voor de begeleide onderwijsuren en de beroepspraktijkvorming (stage). Er zijn in een jaar 1.600 klokuren beschikbaar voor studie (40 weken van 40 uren). Van die 1.600 uren moeten er ten minste 1.000 uur per onderwijsinstellingjaar (gemiddeld) bestaan uit onderwijstijd en beroepspraktijkvorming. Huiswerk telt niet mee voor de onderwijstijd en beroepspraktijkvorming. De rest van de uren kan bestaan uit huiswerk en andere onderwijsactiviteiten, bijvoorbeeld vrije OLC-uren, voorbereiding voor toetsing en presentaties en het maken van werkstukken etc. Dat moet ook voor alle deelnemers ruim voldoende zijn. Zie voor meer verschillen tussen BOL en BBL paragraaf A 3.2.

Urennorm BBL

Volgt een deelnemer een beroepsbegeleidende leerweg (BBL)? Dan gaat hij meestal 1 dag per week naar school en werkt hij de overige 4 dagen. De onderwijstijd bij BBL moet ieder jaar bestaan uit ten minste 200 begeleide onderwijsuren en 610 uren beroepspraktijkvorming (BPV). Zit het aantal begeleide onderwijsuren op het minimum van 200 uur? Dan moeten er meer uren BPV zijn. Dit geldt ook omgekeerd. Tot BPV en begeleide onderwijsuren samen minimaal 850 uur zijn.

Heb je nog vragen?

Voor vragen kun je terecht bij de Dienst Uitvoering Onderwijs. Telefoonnummer (050) 599 77 55. Kijk voor de meest actuele informatie over studiefinanciering op internet: www.duo.nl. De Dienst uitvoering Onderwijs heeft een speciale folder over studiefinanciering en de prestatiebeurs.

B 2.6 Wettelijk les- en cursusgeld

Lesgeld in de BOL-opleidingen

Iedereen die zich inschrijft voor voltijds dagonderwijs (BOL) moet aan het rijk lesgeld betalen. De hoogte van het lesgeld en de wijze waarop het lesgeld betaald dient te worden kan je nalezen op de website van DUO <https://duo.nl/particulier/mbo-er/lesgeld/lesgeld-betalen.jsp>.

Cursusgeld in de deeltijd BOL en BBL-opleidingen

De deeltijdopleidingen binnen het mbo zijn BOL in deeltijd en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Als een deelnemer op 1 augustus jonger is dan 18 jaar, hoeft u voor BOL in deeltijd en voor BBL geen cursusgeld te betalen. Als een deelnemer op 1 augustus 18 jaar of ouder is, betaalt de deelnemer cursusgeld. De hoogte van het cursusgeld is afhankelijk van het niveau van de deeltijdopleiding.

Zie [Wat is de wettelijke hoogte van het lesgeld en cursusgeld in het mbo? | Rijksoverheid.nl](http://Wat%20is%20de%20wettelijke%20hoogte%20van%20het%20lesgeld%20en%20cursusgeld%20in%20het%20mbo%3F%20Rijksoverheid.nl)

Deeltijdopleidingen in het beroepsonderwijs bevatten minder dan 1000 uur per jaar. Iedere deelnemer krijgt voor de betaling van het cursusgeld een factuur van de school.

B 2.7 Rechten en plichten

De rechten en plichten van jou als deelnemer van de Lentiz onderwijsgroep zijn vastgelegd in het deelnemersstatuut. Dit statuut staat op de website: [Deelnemersstatuut](#).

In het deelnemersstatuut wordt onder andere ingegaan op regels over het onderwijs, vrijheid en beperkingen, medezeggenschap en de disciplinaire maatregelen.

Een specifiek onderwerp vormt het klacht- en beroepsrecht dat in het deelnemersstatuut is beschreven. Heb je een klacht of wil je beroep aantekenen tegen een beslissing over een examen dan is uitgebreide informatie opgenomen in de klachtenregeling. Hierin staat precies hoe, wanneer en bij wie je welke klacht kan indienen. De klachtenregeling staat op de website: [Klachtenregeling](#)

De Klachtencommissie en de Commissie van beroep examens zijn te bereiken op Postbus 3040, 3130 CA te Vlaardingen. Correspondentie kun je richten aan de ambtelijk secretaris.

B 2.8 Verzekeringen

De Lentiz onderwijsgroep heeft ten behoeve van de deelnemers een aantal verzekeringen afgesloten. Welke verzekeringen dat zijn kan je nalezen in de bijlage 'Lentiz verzekeringen mbo. Deze is te vinden via deze link: [Lentiz mbo verzekeringen](#)

B 2.9 Vakantieregeling

Het vakantieooster voor het schooljaar 2018-2019 is als volgt vastgesteld.

Vakantie	Begint	Eindigt
Herfstvakantie	20 oktober 2018	28 oktober 2018
Kerstvakantie	22 december 2018	6 januari 2019
Voorjaarsvakantie	23 februari 2019	3 maart 2019
Paasweekend	19 april 2019	22 april 2019
Koningsdag	27 april 2019	27 april 2019
Meivakantie	19 april 2019	5 mei 2019
Hemelvaart	30 mei 2019	2 juni 2019
Pinksterweekend	8 juni 2019	10 juni 2019
Zomervakantie	20 juli 2019	1 september 2019

B 2.10 Examinering

Deze paragraaf geeft je informatie die van belang is voor toetsing, examinering, overgang en diplomering. De officiële teksten en regelingen zijn vermeld in de Onderwijs- en Examenregeling (OER) cohort 2018 - 2019. Deze is gepubliceerd op:

<http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

Subcommissie uitvoering examentaken en examensecretaris

Er is een per school een subcommissie uitvoering examentaken. Die commissie regelt de organisatie en afname van examens binnen de opleiding, bekijkt of er verzuim is tijdens examens, regelt de vrijstellingen, beoordeelt onregelmatigheden enz. Op iedere school is daarnaast een examensecretaris die aanspreekpunt is voor de deelnemers voor alles dat met examinering te maken heeft.

Wie zijn de examensecretarissen van de opleidingen?

- MBO Westland: Dhr. M. van der Aa;
- MBO LIFE College: Mevr. J. Groenewegen;
- MBO Maasland: Mevr. G. Visser.
- MBO Oostland: Mevr. S. Lindhout
- MBO Barendrecht: wordt na 1/8/18 nog nader bekend gemaakt
- MBO Middelharnis: wordt na 1/8/18 nog nader bekend gemaakt

Specifieke informatie over examinering op jouw school is opgenomen in het locatiedeel van de studiegids.

Examenreglement

In het examenreglement zijn de regels over toetsing, examinering en afsluiting vastgelegd.

Het examenreglement regelt onder meer de wijze waarop examens (beroepsmatige examens, AVO examens en keuzedelen) worden afgenomen, wanneer en hoe vaak je aan een examen kan deelnemen, op welke gronden de subcommissie uitvoering examentaken eerder verworven competenties (EVC) kan erkennen en de termijn waarbinnen de uitslag van een examen officieel bekend wordt gemaakt. Het examenreglement is een onderdeel van de onderwijs- en examenregeling (OER) Je kunt de OER vinden op:

<http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

Commissie van beroep

Beroep aantekenen tegen een beslissing - of het nalaten daarvan - over toetsing en examinering is geregeld in de klachtenregeling. Meer informatie hierover vind je onder A2.7 Rechten en plichten.

B3 – OPBOUW VAN HET ONDERWIJS

Vanaf schooljaar 2016-2017 zijn er in Nederland nieuwe kwalificatiedossiers ingevoerd in het mbo. Een kwalificatiedossier is een landelijk vastgesteld document waarin de verplichte inhoud en opbouw van een mbo-opleiding in is vastgelegd. Deze nieuwe kwalificatiedossiers zijn opgebouwd volgens een nieuwe structuur (de Herziene Kwalificatiestructuur, ofwel HKS). Op de scholen van Lentiz zijn vanaf schooljaar 2016-2017 de opleidingen gestart op basis van de nieuwe (HKS-) dossiers. Deze dossiers hebben nieuwe namen ten opzichte van de (oude) BKS-dossiers.

In de zogenaamde 'crebo-converter' kan je aflezen wat er veranderd is en wat de oude en de nieuwe namen van de dossiers zijn. Deze crebo-converter is te vinden op: <https://www.s-bb.nl/onderwijs/kwalificeren-en-examineren/overzichten-random-kwalificeren-en-examineren/creboconverter>.

B 3.1 Opleidingsniveaus

Het mbo kent 4 opleidingsniveaus, te weten:

- Entreeopleiding
- Niveau 2 mbo
- Niveau 3 mbo
- Niveau 4 mbo

Het niveau waarop je kunt instromen, is afhankelijk van je vooropleiding en staat weergegeven in de bijlage 'Toelatingseisen mbo deelnemers en richtlijnen doorstromen IHKS' bij de OER op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>. Hier zijn tevens de doorstroommogelijkheden naar het hoger beroepsonderwijs, een indicatie van de werkzaamheden en de voorbeeldberoepen te vinden voor de verschillende opleidingsniveaus.

Het voorlichtingsmateriaal van het mbo van de Lentiz onderwijsgroep biedt voor toekomstige deelnemers en ouders een goed overzicht van de opleidingen die je binnen de Lentiz onderwijsgroep kunt volgen. Deze informatie kun je ook vinden op de website: www.lentiz.nl. Natuurlijk kun je ook altijd informatie vragen op de locatie waar de opleiding wordt gegeven. In het locatiedeel wordt per locatie specifiek ingegaan op de inhoud en vormgeving van de betreffende opleidingen.

B 3.2 Twee leerwegen - BOL en BBL

In veel gevallen kun je een opleiding volgen via twee leerwegen:

- de beroepsbegeleidende leerweg, (BBL)
- de beroeps-opleidende leerweg, (BOL)

Er zijn twee belangrijke verschillen tussen BOL-opleidingen en BBL-opleidingen:

1. De omvang van de beroepspraktijkvorming (BPV) als onderdeel van het leertraject.

In de BBL ligt het zwaartepunt op het leren in de praktijk, in de BOL ligt het zwaartepunt op het leren op de onderwijsinstelling:

Het onderwijsprogramma voor een opleiding in de **beroeps opleidende leerweg** voldoet aan de eisen met betrekking tot voldoende begeleide onderwijsuren en uren beroepspraktijkvorming:

- a) de entreeopleiding omvat ten minste 1000 klokuren waarvan ten minste 600 begeleide onderwijsuren;
- b) een eenjarige basisberoepsopleiding en de specialistenopleiding omvat ten minste 1000 klokuren, waarvan ten minste 700 begeleide onderwijsuren en ten minste 250 klokuren beroepspraktijkvorming;
- c) een tweejarige basisberoepsopleiding en een tweejarige vakopleiding omvat ten minste 2000 klokuren, waarvan ten minste 1250 begeleide onderwijsuren en ten minste 450 klokuren beroepspraktijkvorming, met dien verstande dat in het eerste studiejaar ten minste 700 begeleide onderwijsuren worden verzorgd;
- d) een driejarige vakopleiding en de middenkaderopleiding omvat ten minste 3000 klokuren, waarvan ten minste 1800 begeleide onderwijsuren en ten minste 900 klokuren beroepspraktijkvorming, met dien verstande dat in het eerste studiejaar ten minste 700 begeleide onderwijsuren worden verzorgd.

Het onderwijsprogramma voor een opleiding in de **beroeps begeleidende leerweg** voldoet aan de eisen met betrekking tot voldoende begeleide onderwijsuren en uren beroepspraktijkvorming wanneer elk studiejaar ten minste 850 klokuren omvat, waarvan ten minste 200 begeleide onderwijsuren en ten minste 610 klokuren beroepspraktijkvorming.

2. De aard van de relatie tussen de deelnemer en het praktijkleerbedrijf.

BOL:

In de BOL worden voor een deelnemer tijdens het leertraject in de regel meerdere praktijkovereenkomsten voor relatief korte periodes aangegaan met meerdere bedrijven ten behoeve van het leren in de BPV.

BBL:

In de BBL bestaat er in principe vanaf het begin van het leertraject een arbeidsovereenkomst van minimaal 20 uur tussen één deelnemer en één werkgever voor in ieder geval de duur van het leertraject ten behoeve van het leren in de BPV. De afspraken over het leren in de BPV worden vastgelegd in een praktijkovereenkomst of leerwerkovereenkomst.

Kortom: de leerweg is bepalend voor de manier waarop je het grootste deel van je opleiding leert. Veelal in de praktijk – de BBL – of juist meer op school en daarnaast in de praktijk – de BOL -. Het ligt aan jouw voorkeur voor welke leerweg je kiest.

Voor je diploma maakt het niet uit welke leerweg je volgt. Uiteindelijk is het diploma dat je krijgt gelijkwaardig. Je krijgt bijvoorbeeld een diploma ‘vakbekwaam medewerker diervverzorging’ ongeacht of je dit hebt behaald via de BOL of de BBL.

De keuze voor een leerweg heeft wel gevolgen voor het recht op studiefinanciering. Meer hierover kun je vinden in A2.4. of op www.duo.nl.

B 3.3 Opbouw van een opleiding

De leertrajecten die vanaf het schooljaar 2018-2019 starten zijn gebaseerd op een kwalificatiedossier dat door de Minister is vastgesteld. Aan ieder leertraject ligt een omschrijving ten grondslag van de belangrijkste werkprocessen/kerntaken (in het kwalificatiedossier) die bij een bepaald beroep horen. De leertrajecten zijn erop gericht jou zo op te leiden en te laten ontwikkelen dat je alle benodigde competenties hebt en die kunt laten zien.

Bij het vormgeven en uitvoeren van de leertrajecten worden de volgende onderdelen onderscheiden: de kerntaak/werkproces, algemeen vormend onderwijs (AVO) (zoals Nederlands, moderne vreemde talen, rekenen en loopbaan en burgerschap), keuzedelen en beroepspraktijkvorming.

Lentiz heeft haar mbo-opleidingen opgezet aan de hand van de kwalificaties. In de **opleidingsplannen** van Lentiz (zie bijlagen <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>) wordt per opleiding het programma en de planning weergegeven. In de opleidingsplannen is ook te vinden welke keuzedelen je als deelnemer kunt kiezen in iedere opleiding. Bij ieder opleidingsplan hoort ook een **examenprogramma**. In het examenprogramma van de opleiding staat weergegeven welke kerntaken, werkprocessen of beheersingsniveaus door de verschillende examenonderdelen worden geëxamineerd. Ook deze examenprogramma's zijn weergegeven in de bijlagen bij deze Studiegids.

De kerntaken in iedere opleiding staan beschreven bij de diverse examenonderdelen in het examenprogramma van de opleiding. De kerntaken uit het basisdeel, het profieldeel kunnen verspreid over de diverse vakken binnen de opleiding zijn verdeeld. Het opleidingsplan maakt inzichtelijk op welk examenonderdeel ieder vak voorbereidt. Het examenprogramma maakt inzichtelijk welke kerntaken/werkprocessen door ieder examenonderdeel worden afgetoetst.

Daar waar kerntaken, werkprocessen, kennis, vaardigheden of referentieniveaus gemeenschappelijk zijn voor diverse kwalificaties kunnen deze door de school gezamenlijk worden aangeboden. In dat geval kunnen deelnemers uit diverse opleidingen gezamenlijk in een klas een bepaald vak volgen.

Het onderwijs bereidt de deelnemer voor op het examen.

Om inzichtelijk te maken hoe in de geroosterde vakken wordt toegewerkt naar de beheersing van de kerntaken, werkprocessen en beheersingsniveaus uit de kwalificatie, zijn in het opleidingsplan alle vakken/modules/thema's uit het onderwijs gekoppeld aan een examen. Daarmee wordt inzichtelijk gemaakt op welk examen(onderdeel) ieder specifiek vak/module/thema voorbereidt.

Voorwaardendossier

Om ervoor te zorgen dat je als deelnemer goed voorbereid op je examen verschijnt, heeft Lentiz op een aantal onderdelen binnen de opleiding een 'voorwaardendossier' ingevoerd. Het voorwaardendossier bestaat uit onderdelen, toetsen of opdrachten die je als deelnemer aantoonbaar moet beheersen voordat je aan het examen kan deelnemen. De opzet van het voorwaardendossier is terug te vinden in de bijlage 'Model voorwaardendossier' bij de OER en te vinden op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>. Er worden voorwaarden vastgesteld voorafgaand de beroepsmatige examens, de examens voor Nederlands en rekenen, en indien van toepassing voor Engels.

In iedere opleiding van Lentiz vind je derhalve de volgende onderdelen terug:

Algemeen vormend onderwijs (AVO):	Nederlands, rekenen, loopbaan en burgerschap en eventueel Engels of andere Moderne Vreemde Talen (MVT);
Beroepsgericht onderwijs:	Vakken, thema's of modules die de deelnemers voorbereiden op de beroeps-specifieke eisen uit de kwalificatie;
Keuzedelen:	Een keuzedeel is een verbreding of verdieping van de beroepskwalificatie of is gericht op een betere toerusting voor doorstroom naar een vervolgopleiding.
Beroepspraktijkvorming (BPV):	Een deel van de opleidingen bestaat uit werken en leren in de praktijk, de zogenaamde beroepspraktijkvorming;
Voorwaardendossiers:	Onderdelen, toetsen of opdrachten die een deelnemer aantoonbaar moet beheersen voordat hij of zij aan het examen kan deelnemen. Deze voorwaarden bereiden de deelnemer voor op het examen;
Overige onderdelen:	Buiten bovengenoemde zaken programmeren scholen in de opleiding nog zaken als studiebegeleiding, coaching, maatschappelijke thema's of school-gebonden activiteiten.
Examinering:	In diverse examenonderdelen wordt getoetst of de deelnemer aan de eisen van de beroepskwalificatie voldoet;

Zie voor een schematische weergave van de onderdelen binnen een opleiding de bijlage 'Componenten in een opleiding' bij de OER op <http://www.lentiz.nl/onderwijs/mbo/publicaties>.

B 3.4 Begrippen

Naast bovenstaande formele onderdelen die de basis voor ieder leertraject vormen krijg je ook te maken met 'coachen en begeleiden (gebruik van portfolio)' en 'examinering'. Hieronder lichten we de belangrijkste begrippen kort toe.

Assessor

Een assessor beoordeelt de geleverde prestatie van een deelnemer tijdens de Beroepsproeve, het kennisexamen of het vaardigheidsexamen volgens een vast beoordelingsprotocol. Iedere docent en praktijkopleider kan in principe een assessor zijn, mits hij/zij geschoold is.

AVO

Algemeen Vormend Onderwijs. Dit deel van het onderwijs dat niet praktijkgericht is. Bijvoorbeeld talen, loopbaan & burgerschap, rekenen.

AVO examen

Een examen voor een studieonderdeel dat niet direct gericht is op het uitoefenen van een beroep. AVO staat voor Algemeen Vormend Onderwijs. Hieronder vallen onder meer de talen, loopbaan en burgerschap en rekenen. Voor deelnemers van de entreeopleiding, niveau 2,3,4 worden voor Nederlands en rekenen Centrale Examens afgenomen (Centraal Examen AVO). Vanaf schooljaar 2017-2018 worden eveneens Centrale Examens afgenomen voor Engels in mbo-4 opleidingen.

Basisdeel

Iedere kwalificatie staat beschreven in een kwalificatiedossier. Een kwalificatiedossier omvat de blauwdruk van een aantal geclusterde opleidingen. In het basisdeel staat de gemeenschappelijke basis die voor alle beroepen en opleidingen binnen het dossier relevant is. De basis voor de meer specifieke delen van de opleiding staat beschreven in het profieldeel van het kwalificatiedossier.

Beroepspraktijkvorming (BPV)

Onderwijs dat plaatsvindt in de praktijk (bij een bedrijf of organisatie) en deel uitmaakt van elk leertraject.

Beroepsproeve

Mix van toets- en beoordelingsvormen die vaststelt in hoeverre een student voldoet aan (een deel van) de kennis, vaardigheden en (beroeps)houding die het kwalificatiedossier stelt. De proeve vindt vaak plaats in een authentieke of gesimuleerde beroepspraktijk.

Een Beroepsproeve is een praktische toets waarbij kennis, vaardigheden en houding in samenhang worden getoetst. Er wordt geen cijfer gegeven voor een Beroepsproeve. Een deelnemer behaalt een Beroepsproeve of haalt hem niet. Een deelnemer kan de volgende uitslagen op zijn of haar Beroepsproeve behalen: 'onvoldoende', 'voldoende' of 'goed'.

CEF-niveaus (Common European Framework)

Europese niveauaanduiding voor het generieke en beroepsgerichte Engels (niveau 4-opleidingen). De niveaus worden ook gehanteerd bij andere talen, behalve Nederlands. Zie: [Taaleisen](#)

Centraal Examen

Landelijke (digitale) examenvorm waarbij in centraal vastgestelde afnameperioden het eindniveau op afgesproken referentieniveaus (CEF, ERK of Referentiekader Taal en rekenen) wordt geëxamineerd voor Nederlands (lezen en luisteren) en rekenen en Engels.

WEB: centraal examen: centraal examen of examenonderdeel bestaande uit door het college vastgestelde toetsen die door of in opdracht van de instelling worden afgenomen overeenkomstig daarvoor bij of krachtens dit besluit gestelde eisen.

Centraal Register Beroepsopleidingen (crebo)

Een systematisch geordende verzameling van gegevens met betrekking tot de opleidingen uit de kwalificatiestructuur beroepsonderwijs die door de bekostigde en niet-bekostigde instellingen wordt verzorgd. Het crebo bevat een overzicht van opleidingen per instelling en registreert voor elke deelkwalificatie welke exameninstellingen de externe legitimering kunnen verzorgen.

Coach en begeleiden

Dit is de studieloopbaanbegeleiding van de deelnemer tijdens zijn leertraject. Tevens krijgt de deelnemer begeleiding bij zijn persoonlijke ontwikkeling en bij eventuele voorkomende (sociaal-emotionele) problemen. Om dit goed vorm te geven krijgt iedere deelnemer een studieloopbaancoach toegewezen.

Diploma-eisen

Geheel aan vereisten gericht op het beroep, vervolgonderwijs en de maatschappij, waaraan deelnemers moeten voldoen om een mbo-diploma te behalen: de beroepsgerichte eisen die het kwalificatiedossier stelt, generieke eisen voor Nederlands, rekenen en Engels (mbo-niveau 4), eisen voor loopbaan en burgerschap, eisen voor keuzedelen en een met goed gevolg afgesloten BPV waarbij het oordeel van het leerbedrijf is betrokken.

Examen

Het examen bestaat uit alle examenonderdelen:

- Een Beroepsproeve toetst of een deelnemer de 'competenties' heeft om een bepaalde kerntaak/werkproces of kerntaken (van een kwalificatie) uit te voeren. Voorafgaand aan de deelname aan een Beroepsproeve moet de deelnemer voldoen aan het voorwaardendossier;
- Eventuele vaardigheidsexamens en/of kennisexamens;
- Alle examens voor de AVO vakken: Centraal Ontwikkelde Examens AVO en instellingsexamens AVO van een opleiding;
- Examens voor keuzedelen;

- De beoordeling van de beroepspraktijkvorming.

In het “opleidingsplan en examenprogramma” wordt per leertraject beschreven hoe het examen en het leertraject zijn ingericht.

De Beroepsproeve, vaardigheidsexamens en kennisexamens zijn gebaseerd op de examenstandaarden die zijn ontwikkeld in het landelijke samenwerkingsverband ‘Stichting De groene norm. De examenstandaarden op hun beurt worden gemaakt op basis van de beroepsgerichte kwalificatiedossiers van de SBB. Hierdoor wordt geborgd dat de examens voldoen aan de inhoudelijke eisen die het Ministerie hieraan stelt. De examenstandaarden zijn direct gekoppeld aan de werkprocessen en kerntaken uit het kwalificatiedossier. Het kan echter ook voorkomen dat is gekozen één examenstandaard te ontwikkelen voor meerdere werkprocessen of kerntaken of meerdere examenstandaarden voor één werkproces of kerntaak. De argumentatie voor deze keuze ligt in de beroepspraktijk en de inhoud van het beroep waarvoor wordt opgeleid. In hoofdstuk 4 zal nader worden ingegaan op de examenregeling van de opleidingen.

De Centrale Examens zijn landelijk ontwikkelde examens voor Nederlands en Rekenen voor deelnemers van 2, 3 en 4. Voor deelnemers van de entreeopleiding is er de gelegenheid deel te nemen aan pilotexamens (voorlopers van het Centrale Examen). De Centrale Examens worden afgenomen op landelijk bepaalde afnamemomenten en landelijk beoordeeld. Vanaf 2016-2017 worden ook voor Engels Centraal Ontwikkelde Examens ingevoerd voor mbo niveau 4.

Examenprogramma (Opleidingsplan en examenprogramma)

Het gedeelte van de onderwijs- en examenregeling waarin zo concreet mogelijk de inhoud en inrichting van de opleiding en de examens wordt beschreven in al zijn aspecten. Plan waarin, per kwalificatie en cohort, alle exameneenheden staan waaraan een student moet voldoen, inclusief de bijbehorende beslisregels.

Herziene kwalificatiestructuur (HKS)

Diplomastructuur in het mbo die gericht is op het verwerven van kennis, vaardigheden en houding, benodigd voor de uitoefening van het beroep, het functioneren in de maatschappij en de doorstroom naar een hoger onderwijsniveau.

Instellingsexamen

Door de instelling vastgesteld examen waarbij het eindniveau op afgesproken niveaus wordt vastgesteld, bijvoorbeeld voor Nederlands (schrijven, gesprekken voeren en spreken), Engels en rekenen.

WEB: instellingsexamen: examen of examenonderdeel bestaande uit toetsen die zijn vastgesteld en worden afgenomen door of in opdracht van de instelling.

Kennisexamen

Examen waarin de (theoretische) kennis uit de kwalificatie wordt geëxamineerd. De kennisexamens worden ontwikkeld door De groene norm.

Kerntaak

Kerntaken geven de essentie aan van wat een beroepsbeoefenaar doet.

Keuzedeel

Verplicht in te vullen ruimte in het kwalificatiedossier dat kwalificatie-eisen bevat die een verrijking of verdieping vormen op iedere opleiding die op basis van het kwalificatiedossier te construeren is. De keuze bevat als doelbestemming een nadere specialisatie, extra voorbereiding op vervolgonderwijs of een invulling gericht op de wensen van het regionale bedrijfsleven. De keuze is onderdeel van het diploma.

Kwalificatie

Geheel van bekwaamheden dat een afgestudeerde van een beroepsopleiding kwalificeert voor het functioneren in een beroep/groep van samenhangende beroepen, het vervolgonderwijs en als burger. Dit geheel is beschreven in een kwalificatiedossier en is onderverdeeld in basisdeel, profieldeel en keuzede(e)l(en).

WEB: kwalificatie: de kwalificatie, bedoeld in artikel 7.1.3.

Leertraject

Een leertraject bestaat uit de kerntaken, werkprocessen, prestatie-indicatoren en benodigde competenties die een deelnemer moet leren om een beginnend beroepsbeoefenaar te worden voor een bepaald beroep. Een leertraject is gericht op het behalen van een kwalificatie (diploma). Het diploma is het bewijs dat je een goede beginnende beroepsbeoefenaar bent.

Bovenstaande onderdelen vormen de basis voor het leertraject van de deelnemer. Dit betekent dat een leertraject is opgebouwd uit kerntaken met daarbij horende competenties die nodig zijn om de kerntaak op een goede manier te kunnen uitvoeren. De inhoud van een leertraject is beschreven in het 'Opleidingsplan en examenprogramma'. Deze zijn opgenomen als bijlagen bij deze studiegids. Hierin zijn ook de studiebelastingsuren benoemd voor een 'regulier' opleidingstraject en het aantal uren dat bestemd is voor de beroepspraktijkvorming en het AVO-onderwijs. De leertrajecten per opleiding worden gepubliceerd in de OER en de studiegids, die vervolgens wordt gepubliceerd op de website van de onderwijsinstelling, www.lentiz.nl. Op basis hiervan krijgt een deelnemer op hoofdlijnen inzicht in zijn/haar leertraject.

OER (Onderwijs en Examenregeling)

Regeling waarin de programmering van de onderwijsactiviteiten, inclusief de examinering, is verantwoord en vastgelegd. M.i.v. 01-08-2014 verplicht.

Onderwijsovereenkomst (OOK)

Een overeenkomst tussen deelnemer en bevoegd gezag die de rechten en verplichtingen tussen beide partijen regelt. Het deelnemersstatuut ligt ten grondslag aan de OOK.

Opleidingsplan

Het opleidingsplan van Lentiz beschrijft de inhoud van de opleiding. Deze inhoud is grofweg verdeeld in lessen gericht op beroepsgerichte vakken en vakken voor algemeen vormend onderwijs. Daarnaast zijn te onderscheiden: keuzedelen, beroepspraktijkvorming, examinering en overige onderdelen (coaching en begeleiding en activiteiten in de vrije ruimte). Het opleidingsplan is uniek voor ieder leertraject en is bijgevoegd in deel 2 van de OER.

Praktijkleren

Bij praktijkleren gaat het om 'activiteiten gericht op het leren werken in de praktijk als onderdeel van de theorievorming, niet zijnde de beroepspraktijkvorming' (voor een nadere toelichting zie 3.4.2).

Praktijkovereenkomst HKS (POK)

De overeenkomst die onderwijsinstelling, deelnemer en het bedrijf dat de praktijkvorming verzorgt, met elkaar afsluiten. Voor internationale BPV's is de POK tevens beschikbaar in het Engels, Frans en Duits.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicatoren concretiseren een werkproces. Aan de hand van de prestatie-indicatoren kan getoetst worden of een deelnemer een bepaald werkproces beheerst.

Profiel(deel)

Iedere kwalificatie staat beschreven in een kwalificatiedossier. Een kwalificatiedossier omvat de blauwdruk van een (aantal geclusterde) opleiding(en). In het basisdeel staat de gemeenschappelijke basis die voor alle beroepen en opleidingen binnen het dossier relevant is. De basis voor de meer specifieke delen van de opleiding staat beschreven in het profieldeel van het kwalificatiedossier.

Referentiekader taal en rekenen

Voor het hele onderwijs (van de basisschool tot en met het hoger onderwijs!) is hierin vastgelegd wat deelnemers moeten kennen en kunnen als het gaat om Nederlandse taal en rekenen. (zie voor het referentiekader <http://www.taalenrekenen.nl/downloads/referentiekader-taal-en-rekenen-referentieniveaus.pdf/>)

Referentieniveaus

Niveauaanduiding voor de generieke vakgebieden Nederlandse taal en rekenen, verschillend per opleidingsniveau.

Zie: *Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen.*

Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

De taken van SBB zijn:

- bijdragen aan het ontwikkelen en onderhouden van een landelijke kwalificatiestructuur;
- bijdragen aan de bevordering van de kwaliteit en beschikbaarheid van de plaatsen waar de beroepspraktijkvorming wordt verzorgd;
- het verzorgen van externe legitimering.

Het bestuur van SBB bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers (bipartite) of uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en onderwijsinstellingen (tripartite). Website: <http://www.sbb.nl/>.

Vaardigheidsexamen

Examen waarin de (praktische) vaardigheden uit de kwalificatie wordt geëxamineerd. De vaardigheidsexamens worden ontwikkeld door De groene norm.

Voorwaardendossier

Hierin staan de voorwaardelijke opdrachten beschreven waaraan een deelnemer moet voldoen voordat hij/zij mag deelnemen aan een examen. Een deelnemer moet een aantal voorwaardelijke opdrachten succesvol afronden om aan het examen te kunnen deelnemen. De voorwaardelijke, ontwikkelingsgerichte toetsen behoren niet tot het examen, maar tot het onderwijsproces. Het zijn geen examens. De toetsen tellen dan ook niet mee voor de slaag-/zakbeslissing voor de einduitslag van het examen, staan niet in het examenplan en voor de beslissing of de deelnemer het diploma heeft behaald. De deelnemer kan ook andere bewijslast overleggen.

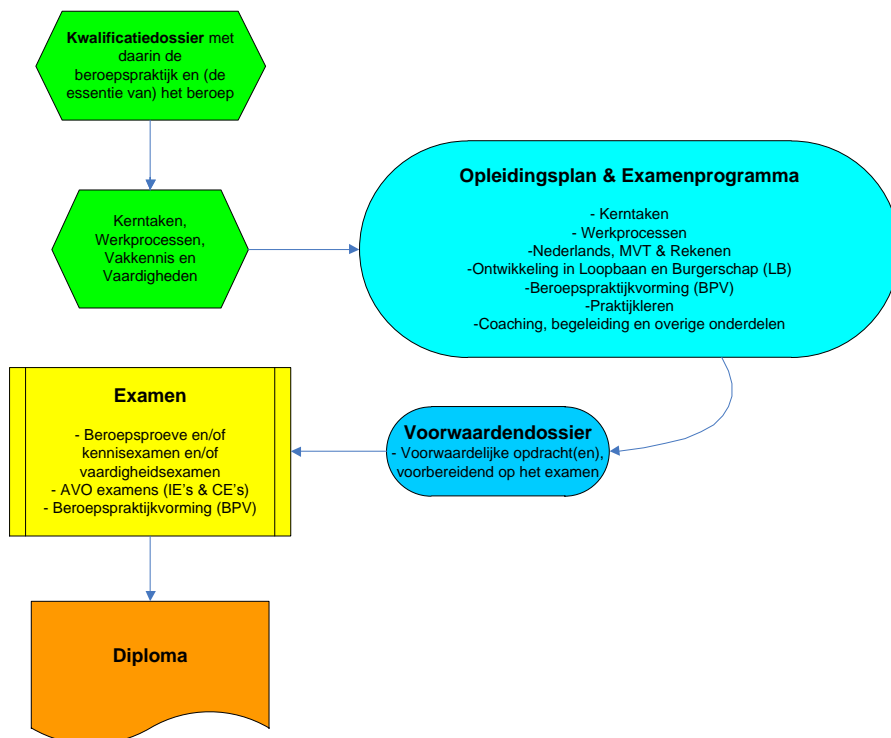
Werkproces

Is een set van inhoudelijk samenhangende beroepsactiviteiten die door een belangrijk deel van de beroepsbeoefenaars wordt uitgeoefend in de beroepscontext.

Zak/-slaagregeling

Regeling die de criteria bepaalt voor het vaststellen van de definitieve cesuur.

Kort samengevat ziet dit er in samenhang als volgt uit:

Figuur 1: De samenhang bij een leertraject op hoofdlijnen.

B 3.5 Studieduur

De studieduur van een opleiding wordt uitgedrukt in leerjaren en in studiebelastingsuren (SBU). Een studiejaar bestaat uit 40 weken. Iedere week van een BOL-opleiding kent in principe 40 SBU. Voor een praktijkdag (BPV) wordt uitgegaan van 8 SBU.

De studieduur van een opleiding kan per doelgroep en per leerweg verschillen. De Lentiz onderwijsgroep legt voor ieder leertraject de 'gemiddelde (normatieve) studieduur' vast in een 'opleidingsplan en examenprogramma' dat is opgenomen in de OER en als bijlage is toegevoegd aan deze studiegids. Dit is de tijd die je normaal gesproken over het leertraject doet. In het locatiedeel van deze studiegids kun je vinden hoe lang een leertraject in principe duurt.